

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 533/2015-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. októbra 2015 predbežne prerokoval sťažnosť maloletej [REDAKČIA], zastúpenej zákonným zástupcom – matkou [REDAKČIA], [REDAKČIA] obe bytom [REDAKČIA], právne zastúpenej advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva na zohľadnenie záujmu dieťaťa podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, práva na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa a práva na to, aby názorom dieťaťa bola venovaná patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni podľa čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8 CoP/243/2015 z 22. júna 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. septembra 2015 faxom a 18. septembra 2015 osobným podaním doručená sťažnosť maloletej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej matkou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „zákonná zástupkyňa maloletej“ alebo aj „matka maloletej“), pre namietané porušenie jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na zohľadnenie záujmu dieťaťa podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, práva na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa a práva na to, aby dieťaťu bola venovaná patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni podľa čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 CoP/243/2015 z 22. júna 2015.

Z podania a jeho príloh vyplynulo, že na Okresnom súde Košice I (ďalej len „okresný súd“) prebieha konanie o rozvoze rodičov maloletej sťažovateľky, ako aj konanie o úpravu práv a povinností rodičov k maloletej sťažovateľke a jej staršej sestre, ktoré je vedené pod sp. zn. 21 P/179/2013. Zákonná zástupkyňa sťažovateľky podala 7. júla 2014 na okresnom súde návrh na nariadenie predbežného opatrenia, v ktorom žiadala, aby súd zveril maloletú sťažovateľku do jej osobnej starostlivosti až do právoplatného ukončenia konania o úpravu práv a povinností k maloletej sťažovateľke. Okresný súd uznesením sp. zn. 21 P/179/2013 z 10. júla 2014 návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietol,

keď zistil, že „žiadna bezprostredná ujma maloletej nehrozí“, a tiež konštatoval, že starostlivosť o maloletú nie je zanedbaná a že otec maloletej sa na jej výchove rovnako podieľa. Proti tomuto rozhodnutiu podala zákonná zástupkyňa maloletej odvolanie, v ktorom namietala, že súd sa neriadil hľadiskom najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa, ktorý je nadradený aj nad rodičovské práva a záujmy. Krajský súd odvolaním napadnuté rozhodnutie okresného súdu potvrdil rozhodnutím sp. zn. 8 CoP/374/2014 z 9. septembra 2014, keď dospel k rovnakému právnenému záveru ako súd prvého stupňa.

O návrhu otca maloletej sťažovateľky z 9. októbra 2014 na nariadenie predbežného opatrenia na zverenie maloletej [REDAKOVANÉ] (sestry sťažovateľky) do jeho osobnej starostlivosti a zverenie maloletej sťažovateľky do osobnej starostlivosti jej matky a o úpravu styku otca s maloletou sťažovateľkou rozhodol okresný súd uznesením č. k. 21 P/179/2013-144 z 13. októbra 2014 tak, že návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietol, keď usúdil, že otec nepreukázal vážnu potrebu dočasnej právnej úpravy. Na základe odvolania otca maloletej krajský súd uznesením č. k. 8 CoP/473/2014-158 z 26. novembra 2014 zmenil napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa v časti týkajúcej sa úpravy styku otca s maloletou sťažovateľkou, ktorý upravil v rozsahu, v ktorom sa ho otec dožadoval.

Návrhom na zmenu predbežného opatrenia z 20. apríla 2015 sa matka maloletej sťažovateľky domáhala zmeny rozsahu krajským súdom upraveného styku otca s maloletou sťažovateľkou. Okresný súd uznesením č. k. 21 P/179/2013-214 z 24. apríla 2015 návrh na zmenu predbežného opatrenia po tom, ako zistil, že žiadna bezprostredná ujma maloletej nehrozí a matka nepreukázala vážnu potrebu dočasnej právnej úpravy, zamietol. O odvolaní matky maloletej rozhodol krajský súd uznesením č. k. 8 CoP/243/2015-267 z 22. júna 2015, ktorým potvrdil napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa. Odvolací súd sa odvolal na dôvody svojho uznesenia, ktorým upravil styk otca s maloletou sťažovateľkou a tiež konštatoval, že „*jediným kritériom pre vyslovenie obmedzenia alebo dokonca zákazu styku je aktuálna nevyhnutnosť takéhoto opatrenia a záujmu dieťaťa, z ktorého takáto nevyhnutnosť vyplýva, ale aj takéto rozhodnutie musí byť zabezpečené vytvorením predpokladov preto, aby zúžený alebo prerušený kontakt mohol byť perspektívne obnovený*“.

Podľa názoru odvolacieho súdu je možné očakávať rozhodnutie okresného súdu vo veci samej v blízkom časovom horizonte.

Sťažovateľka a jej zákonná zástupkyňa poukazujú na porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodov, že považujú skutkové a právne závery krajského súdu za zjavne neodôvodnené a arbitrárne.

V sťažnosti k tomu uvádzajú:

«Sťažovateľka považuje predovšetkým za potrebné poukázať na to, že ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti (II. ÚS 81/07, II. ÚS 198/08, I. ÚS 52/09) nevytlúčil z práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozhodovanie a rozhodnutie o návrhu na predbežné opatrenie.

Predpokladom na záver o porušení základných práv a slobôd je také porušenie, ktoré nie je napravitelné, alebo odstrániteľné v činnosti súdu pred začatím konania, alebo vo veci samej.

V prípade sťažovateľky ide o osobitý prípad, keďže sťažovateľkyne práva a povinnosti (povinnosť stretávať sa s otcom v rozsahu stanovenom súdom) bola stanovená predbežným opatrením.

Pomery sťažovateľky teda boli podrobne upravené rozhodnutím, ktoré bolo vydané nie na základe dokazovania, ktoré by v potrebnom rozsahu umožnilo súdu zistiť všetky skutočnosti významné pre rozhodnutie o úprave je styku s otcom, ale na v konaní o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, v ktorom prvostupňový a druhostupňový súd opakovane konštatuje, sa „len osvedčuje“ potreba takéhoto rozhodnutia súdu.

Ako na to bolo už v článku I. tejto sťažnosti poukázané, pri nariaďovaní predbežného opatrenie o úprave jej styku s otcom, súd ani nevychádzal z naliehavosti potreby takejto úpravy, ale zo všeobecných úvah o proporcionálnom rozdelení voľného času dieťaťa vo všeobecnosti medzi jeho rodičov.

Sťažovateľka je teda presvedčená o tom, že princípu spravodlivého súdneho konania nezodpovedá taký postup súdu, ktorý takéto predbežné opatrenie zamietaním návrhov

na jeho zmenu robí nemenným a jeho zmenu podmieňuje rozsiahlym dokazovaním, ktoré však pred nariadením predbežného opatrenia za potrebné nepovažoval.

Vychádzajúc s princípu právnej istoty a legitímneho očakávania predvídateľnosti súdnych rozhodnutí ako základného pilieru spravodlivého súdneho konania, nie je možné akceptovať taký postup súdu, ktorý v konaní vo veci starostlivosti o mal. sťažovateľku urobí prakticky nemenným rozhodnutie o predbežnom opatrení.

Sťažovateľka rovnako nemôže nevnímať ako porušenie svojho namietaného práva taký postup súdu (prvostupňového), ale toto pochybenie odvolací súd nenapravil, ak apriórne akýkoľvek dôkaz odmietne vyhodnotiť z hľadiska jeho dôkazu a z hľadiska jeho vzťahu k tvrdeným skutočnostiam, a to len preto, že iný účastník konania, otec sťažovateľky, sa k tomuto, matkou sťažovateľky predkladanému dôkazu, nemal možnosť vyjadriť.»

Porušenie práv maloletej v zmysle čl. 3 ods. 1 a čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa odôvodňuje sťažovateľka takto:

«V konaní, v ktorom sa matka sťažovateľky domáhala zmeny predbežného opatrenia, ktorým je sťažovateľka nútená stretávať sa s otcom v rozsahu, ktorý odmieta, predložila matka sťažovateľky lekárske správy preukazujúce tieto jej tvrdenia, ako aj vyjadrenie triednej učiteľky sťažovateľky.

Všetky tieto dôkazy preukazovali na ohrozenie psychického vývoja sťažovateľky a naliehali na potrebu zabezpečenia stabilného, emocionálne pozitívne sýtiaceho výchovného prostredia.

Navyše, súdom ustanovený znalec vo svojom posudku vo vzťahu k rizikovosti vývoja mal. sťažovateľky uviedol na str. 16 znaleckého posudku, že maloletá ■■■■■ mu pri explorácii posudzovanej rodinnej situácie uviedla: „po rozchode rodičov musí chodiť s otcom, ktorý vraj kašle na to, čo ona chce robiť, alebo aký program má naplánovaný, on ju proste prinúti ísť a ona musí, toto sú vraj pre ňu najhoršie chvíle v jej živote, najviac nenávidí jeho ťahanie na chatu, on si tam chodí hrať tenis a potom sa opíja v krčme a ona s ■■■■■ musia tam proste s ním byť (poznámka znalca - v časti explorácie, kedy boli obe maloleté spoločne prítomné v pracovni znalca obe na túto tému spontánne rozprávali o tom,

ako to z duše neznášajú, ako nenávidia tú chatu, aké je to strašné, keď tam musia tráviť celý víkend, kedy by mohli robiť veci, ktoré ich bavia a ktorých sa musia zriecť).“

Na str. 24 a 25 znaleckého posudku znalec na Základe vykonaného psychologického vyšetrenia maloletej ██████████ konštatuje: „... vzhľadom k zisteným emočným prejavom vývin jej osobnosti z pedopsychologického hľadiska treba považovať za rizikový, pričom je žiaduce prioritne eliminovať rodinný stres a predísť tak chronifikácii uvedených markerov.

... voči otcovi vykazuje negatívne postoje s odmietaním trávenia času s nim na jeho chate, pričom kladné pocity voči otcovi nevykázala ani počas spoločnej explorácie všetkých členov pôvodnej rodiny.

... vývoj jej osobnosti prebieha s rizikovými markermi na rovine emočného prežívania, kde dominuje intrapsychická tenzia, anxiozita, pocity bezmocnosti a bezradnosti, impulzívne a obsesívne pohnútky, emočný profil vyvíjajúcej sa osobnosti vykazuje rizikovú intenzitu emočnej lability a symptómov, odrážajúcich jej emočnú reakciu na rodinný stres, ktorého odstránenie je prioritné v záujme maloletej, aby nedošlo k chronifikácii a fixácii do osobnostných štruktúr, takže sama nedokáže zvládať emočné reakcie na rozpad rodiny a stratu staršej sestry.“

Citované závery znalca však súd prvého stupňa, ani krajský súd z dôvodov, ktoré nemožno pochopiť nezohľadnili, ani nijakým spôsobom nevyhodnotili, a to napriek tomu, že z čl. 3 ods. 1 a ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa im takáto povinnosť vyplýva.

Sťažovateľka na záver tejto časti uvádza, že pokiaľ krajský súd zdôrazňoval právo otca na to, aby mohol so sťažovateľkou stráviť polovicu jej voľného času, toto právo nemôže byť „nadradené“ nad blaho dieťaťa a jeho najlepší záujem.»

K namietanému porušeniu práva maloletej sťažovateľky podľa čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa sa v sťažnosti uvádza:

„Ako je zrejmé z obsahu rozhodnutia krajského súdu, ale aj súdu prvého stupňa, názor sťažovateľky bol v predmetnom konaní vyjadrený sprostredkovane prostredníctvom lekárskeho správ, opisujúcich priebeh vyšetrení.

Z týchto listí však jednoznačne vyplynul odmietavý postoj sťažovateľky k takému rozsahu styku s otcom, aký je v súčasnosti nariadený predbežným opatrením.

Napriek tomu, že súd prvého stupňa uvedené správy kvalifikoval apriórne ako účelové, zaujal k prejaveneému názoru sťažovateľky postoj, že ide o prejav jej trucu.

Rovnako krajský súd v reakcii na odmietanie sťažovateľky stretávať sa s otcom v nariadenom rozsahu poukázal na to, že takýto postoj nie je významný a naopak spochybnil spôsobilosť jej matky zabezpečiť vhodné výchovné prostredie pre sťažovateľku, ak táto nevie presvedčiť sťažovateľku na styk s otcom.

Je teda celkom zjavné, že odvolací súd názoru sťažovateľky neprikladal žiadny význam.

So zreteľom na uvedené nebolo v konaní o zmenu predbežného opatrenia zisťované ani prostredníctvom kolízneho opatrovníka aký je postoj sťažovateľky k stretávaniu sa s otcom.

Prvostupňový súd celkom zjavne týmto spôsobom názor sťažovateľky nezisťoval pre krátkosť času (4 dni), v ktorom rozhodol o zamietnutí návrhu a pre odvolací súd bol názor sťažovateľky, napriek tomu, že jeho pôvod bol zrozumiteľne objasnený súdnym znalcom, nezaujímavý.“

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd uznesením prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a po prerokovaní veci rozhodol týmto nálezom:

„Právo sťažovateľky vo veci porušenia jej práv

- na spravodlivé súdne konanie, zakotvené v čl. 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

- domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na súde, zakotvené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky,

- na zohľadnenie záujmu dieťaťa pri činnosti súdu podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa

- na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa podľa článku 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa,

- na to, aby názorom dieťaťa bola venovaná patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni zakotvené v článku 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa

uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/243/2015 zo dňa 22. 6. 2015, ktorým bolo potvrdené uznesenie Okresného súdu Košice I sp. zn. 21P/179/2013 zo dňa 24. 4. 2015 bolo porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/243/2015 zo dňa 22. 6. 2015, ktorým bolo potvrdené uznesenie Okresného súdu Košice I sp. zn. 21P/179/2013 zo dňa 24. 4. 2015 a vracia vec Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľke všetky trovy tohto konania. “

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podstatou námietok sťažovateľky sú jej tvrdenia o porušení jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozhodnutím krajského súdu, skutkové a právne závery ktorého sú podľa nej zjavne neodôvodnené a arbitrárne a porušujúce základné práva dieťaťa uvedené v čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa. V sťažnosti vyjadruje najmä svoj nesúhlas so spôsobom, akým sa krajský súd vysporiadal s hľadiskom podstatným pre rozhodnutie veci, ktorým je najlepší záujem maloletej zakotvený v čl. 3 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, a s tým, že nezohľadnil názor dieťaťa, a napokon aj s prístupom súdu k hodnoteniu dôkazov.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

Podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú zabezpečiť dieťaťu takú ochranu a starostlivosť, aká je nevyhnutná pre jeho blaho, pričom berú ohľad na práva a povinnosti jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo iných jednotlivcov právne za neho zodpovedných, a robia pre to všetky potrebné zákonodarné a správne opatrenia.

Podľa čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo tieto názory slobodne vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom dieťaťa musí venovať patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni.

K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd v súlade so svojou stabilizovanou judikatúrou uvádza, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá má základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je taktiež právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva

odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (III. ÚS 78/07, IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

Ústavný súd zároveň zdôrazňuje, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Ústavný súd nie je ani skutkovým súdom a preto nehodnotí dôkazy a ani nepreskúma, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

Napadnutým rozhodnutím potvrdil krajský súd zamietajúce rozhodnutie prvostupňového súdu o návrhu matky maloletej sťažovateľky na zmenu predbežného opatrenia, ktorým bol dočasne upravený styk maloletej sťažovateľky s jej otcom.

Predbežné opatrenie je jedným zo zabezpečovacích inštitútov civilného procesu, ktorého zabezpečovacia funkcia má za cieľ dočasnou úpravou eliminovať nepriaznivé následky, ktoré by mohli pred začatím konania alebo v jeho priebehu nastať. Dočasnosť tohto opatrenia ako jeho základný znak znamená, že nejde o konečnú a definitívnu úpravu vzťahov medzi účastníkmi. Jeho nariadením nezískava jeden z účastníkov práva, o ktorých sa má rozhodnúť až v budúcnosti, ale sa ním len dočasne upravuje určitý okruh vzťahov.

Ústavný súd zdôrazňuje, že posúdenie podmienok na vydanie predbežného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy), a preto ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) sa spravidla nepovažuje za oprávneného zasahovať do rozhodnutí o predbežných opatreniach, keďže nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov, a okrem toho ide o rozhodnutia, ktoré do práv a povinností účastníkov konania nezasahujú konečným spôsobom (IV. ÚS 82/09). Ústavný súd posudzuje problematiku predbežných opatrení zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o nariadení predbežného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o predbežných opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu.

Aj v konaní o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia musia byť rešpektované minimálne požiadavky zodpovedajúce princípom spravodlivého procesu podľa čl. 6. ods. 1 dohovoru a základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Ústavný súd poukazuje ďalej na to, že všeobecný súd predbežným opatrením dočasne upravuje pomery účastníkov konania, pričom je dôležité, že je povinný poskytnúť ochranu tomu, kto sa vydania predbežného opatrenia domáha, ale v rámci ústavných pravidiel tiež tomu, proti komu návrh smeruje. Predbežné opatrenia s ohľadom na ich charakter nemôžu spravidla zasiahnuť do základných práv alebo slobôd účastníkov konania, lebo rozhodnutia o nich nemusia zodpovedať konečnému meritórnemu rozhodnutiu (napr. III. ÚS 309/2012, II. ÚS 339/2012).

Rozhodnutie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia musí mať rovnako ako iné rozhodnutia predovšetkým zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť najmä náležite odôvodnené. Všeobecný súd pritom nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne

objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

Krajský súd odôvodnil svoje potvrdzujúce rozhodnutie takto:

«Podľa ods. 2 citovaného zákonného ustanovenia, ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Odvolací súd na základe odvolania otca preskúmal napadnuté uznesenie aj s konaním, ktoré mu predchádzalo podľa § 212 ods. 2 písm. a/ O. s. p. bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 O. s. p. a dospel k záveru, že súd prvého stupňa dostatočne zistil skutkový stav v rozsahu potrebnom pre nariadenie predbežného opatrenia, posúdil ho podľa správnych zákonných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku v súlade s § 132 O. s. p., preto je odôvodnenie napadnutého uznesenia presvedčivé a s jeho závermi sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožňuje. V súlade s § 219 ods. 2 O. s. p. odvolací súd dodáva, že preskúmaním všetkých relevantných skutočností vo vzťahu k predmetu konania dospel k rovnakému právnemu záveru ako súd prvého stupňa, a že v prejednávanej veci neboli splnené zákonné podmienky pre nariadenie predbežného opatrenia, ktorou je naliehavosť predbežnej úpravy daná záujmom maloletého dieťaťa na zmene úpravy styku s otcom. Odvolací súd pre úplnosť dodáva a konštatuje, že dieťa má právo na zachovaní vzťahov k obom rodičom a absencia výchovného pôsobenia jedného z rodičov môže mať negatívny dopad na harmonický vývoj osobností dieťaťa, čo si ešte maloleté dieťa nemusí uvedomovať a v konečnom dôsledku ani zo záverov už doteraz vykonaného dokazovania vo veci samej a predovšetkým zo záverov znaleckého dokazovania, znaleckého posudku vypracovaného súdnym znalcom [REDACTED] nevyplýva, že by obmedzenie styku otca s maloletým dieťaťom v danom prípade bolo dôvodné. V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje na uznesenie Krajského súdu v Košiciach č. k. 8CoP 473/2014-158 z 26.11.2014, ktorý konštatoval, že v prípade ak medzi rodičmi pretrvávajú negatívne emócie, ktoré môžu ohroziť realizáciu stretávania sa otca s maloletým dieťaťom, je vždy

nutné autoritatívne styk upraviť a vo svojom odôvodnení zdôraznil, že rodičovské práva a povinnosti sú budované na základe rovnoprávneho postavenia otca a matky pri ich výkone, teda pri úprave styku je nutné vychádzať z toho, že rodič má právo na to, aby s dieťaťom strávil polovicu jeho voľného času. Tým sa myslí nielen tzv. bežný voľný čas počas pracovných dní školského roka ale všetok voľný čas dieťaťa vrátane víkendov, sviatkov a prázdnin. Ďalej konštatoval, že je v záujme dieťaťa, aby boli udržiavané rodinné vzťahy s odlúčeným rodičom a aby nebolo odtrhnuté od svojich koreňov. Odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožňuje s touto konštatáciou v danom rozhodnutí z novembra 2014 a v tejto súvislosti poukazuje aj na veľmi krátke časové obdobie, ktoré uplynulo od tohto rozhodnutia a apeluje na matku, aby rešpektovala právo otca na zachovanie jeho vzťahu k maloletému dieťaťu. Zdôrazňuje, že spôsobilosť rodičov dieťa vychovávať nie je daná len ich hmotnými podmienkami, ale aj ich prístupom k právam druhého rodiča a právu dieťaťa na starostlivosť oboch rodičov. Neobstojí argumentácia rodiča, že dieťa sa nechce s druhým rodičom stretávať a že nemôže dieťa nútiť do stretávania sa s týmto rodičom, aby mu nespôsoboval stres a pod.. Rodič zabezpečujúci osobnú starostlivosť o maloleté dieťa má prvoradú zodpovednosť za prípravu dieťaťa na stretávanie sa s druhým rodičom a nemôže nechávať na dieťati, či má alebo nemá chuť sa s druhým rodičom stretnúť. Obidvaja rodičia si musia uvedomiť, že úloha druhého rodiča pri výchove má svoj význam a pokiaľ jeden z rodičov nie je schopný zabezpečiť druhému rodičovi právo podieľať sa na výchove dieťaťa, možno dôvodne pochybovať o výchovnej spôsobilosti tohto rodiča. Rodičovské práva sú koncipované na rovnoprávnom postavení obidvoch rodičov, preto je potrebné pri úprave styku vychádzať zásadne z toho, že rodič má právo na to, aby s dieťaťom strávil polovicu jeho voľného času. Úprava stretávania pod tento rozsah je obmedzením styku. Jediným kritériom pre vyslovenie obmedzenia alebo dokonca zákazu styku je aktuálna nevyhnutnosť takéhoto opatrenia a záujmu dieťaťa, z ktorého táto nevyhnutnosť vyplýva, ale aj takéto rozhodnutie musí byť zabezpečené vytvorením predpokladov preto, aby zúžený alebo prerušený kontakt mohol byť perspektívne obnovený. Odvolací súd tiež poznamenáva, že spoľahlivé poznanie skutočností, či styk rodiča ohrozuje fyzické alebo psychické zdravie dieťaťa alebo ide o predstieraný stav vyvolávaný zámerným pôsobením rodiča, ktorý má dieťa v osobnej starostlivosti, vyžaduje spravidla spoluprácu súdu s odborníkmi iných

vedných odborov. Pri úprave by mala byť zachovaná proporionalita zloženia pri rešpektovaní rovnakých práv každého z rodičov. Právo styku a zásady jeho správneho výkonu sa premietajú do judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý opakovane konštatoval, že „je v záujme dieťaťa, aby udržoval rodinné vzťahy s odlúčeným rodičom a aby nebolo odtrhnuté od svojich koreňov“ a „dieťa má právo na to, aby dostalo príležitosť rozvíjať svoj vzťah ku každému z rodičov a prejaviť svoje city skutočne slobodne bez akéhokoľvek vonkajšieho tlaku zo strany druhého rodiča“. V danom prípade ide o dočasnú úpravu pomerov účastníka konania, preto nebolo úlohou odvolacieho súdu dôsledne sa zaoberať skutočnosťami tvrdenými matkou v návrhu na nariadenie predbežného opatrenia a v odvolaní matky, ktorými sa bude zaoberať konajúci súd v rámci zisťovania skutkového stavu potrebného pre rozhodnutie vo veci samej. V tejto súvislosti odvolací súd po oboznámení sa s obsahom spisu konštatuje, že v danej veci už bolo doteraz vykonané rozsiahle a dôkladné dokazovanie výsluchom účastníkov konania, ako aj znaleckým dokazovaním, bol vytýčený termín pojednávania a preto je možné očakávať rozhodnutie vo veci samej v blízkom časovom horizonte. Vzhľadom na uvedené odvolací súd uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne a zákonné podľa ust. § 219 ods. 1 O. s. p. potvrdil.»

Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia krajského súdu dospel k záveru, že z hľadiska dodržania základných ústavnoprocených princípov ho nemožno považovať za zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. Krajský súd preskúmal a vyhodnotil jednotlivé okolnosti prípadu, po ktorých zvážení dospel k záveru, že zmena nariadeného predbežného opatrenia nie je pre absenciu bezprostredne hroziacej ujmy potrebná a rozhodnutie prvostupňového súdu o zamietnutí návrhu na zmenu predbežného opatrenia je vecne správne. Krajský súd primerane vysvetlil zásady, ktoré aplikoval pri hodnotení relevantných dôkazov, najmä znaleckého posudku súdom ustanoveného znalca a tiež dostatočne zdôvodnil, prečo nevyhoviel odvolacím námietkam matky formulovaným v jej odvolaní, pričom rozsah jeho odpovede na tieto námietky aj vzhľadom na podstatu rozhodnutia, ktoré má len dočasný charakter, považuje ústavný súd z ústavného hľadiska za akceptovateľný.

Potvrdenie prvostupňového uznesenia, ktorým bol návrh na zmenu predbežného opatrenia zamietnutý, nemôže podľa ústavného súdu viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti právneho názoru krajského súdu, a nezakladá preto ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť tento právny názor svojím vlastným.

Ústavný súd nezistil, že by relevancia námietok sťažovateľky smerujúcich proti napadnutému uzneseniu krajského súdu v kontexte posúdenia eventuálneho porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy umožnila dospieť k záveru, ktorý by odôvodňoval vyslovenie porušenia uvedeného práva.

Z uvedených dôvodov ústavný súd v časti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu, odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

Napokon, pokiaľ ide o rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva, táto vylučuje aplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru na rozhodovanie v otázke predbežných opatrení, pretože nie sú rozhodnutiami o občianskych právach alebo záväzkoch (pozri rozhodnutie *Apis versus Slovenská republika* z 10. 1. 2000, č. 39754/98, v ktorom sa konštatovala neaplikovateľnosť čl. 6 *ratione materiae* v konaní o zrušení predbežného opatrenia, resp. aj III. ÚS 59/2012 a III. ÚS 309/2012). Vzhľadom na to bolo potrebné sťažnosť aj vo vzťahu k namietanému porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietnuť pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

Pokiaľ ide o ďalšie námietky sťažovateľky, že napadnutým uznesením krajského súdu nebol zohľadnený jej najlepší záujem, ktorý musí byť v zmysle čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa maloletých detí, že jej všeobecný súd neposkytol ochranu, ktorá je nevyhnutná pre jej blaho v zmysle čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa a že jej názorom nebola venovaná patričná pozornosť, tak ako to vyžaduje čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, ústavný súd dôvodnosť týchto námietok nezistil.

Posúdenie opodstatnenosti rozsahu styku rodiča a maloletého dieťaťa prislúcha iba všeobecnému súdu, ktorý je pri rozhodovaní viazaný všeobecne záväznými právnymi predpismi, a skutočnosť, že sa sťažovateľka s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje alebo nesúhlasí s jeho posúdením skutkového stavu, sama osebe nemôže viesť k záveru o namietanom porušení označených práv a nezakladá oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. Všeobecný súd dostatočne posúdil skutkový stav veci a vyhodnotil ho spôsobom, ktorý zodpovedá zákonným požiadavkám na odôvodnenie rozsudku.

Ústavný súd súhlasne s odôvodnením odvolacieho súdu uvádza, že rodičovské práva a povinnosti patria obidvom rodičom. Či už rodičia žijú v manželstve, alebo nie, predpokladá sa, že dieťa vychovávajú v zásade na základe vzájomnej dohody a v záujme maloletého dieťaťa. Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) preferuje predovšetkým dohodu rodičov pri výkone rodičovských práv a povinností (§ 35, § 36, § 25 ods. 1 a § 24 ods. 2 zákona o rodine). Až keď nedôjde k dohode rodičov o výkone rodičovských práv, rozhodne o ich výkone súd vždy však s prihliadnutím na záujem maloletého dieťaťa bez ohľadu na to, či si to maloleté dieťa uvedomuje. Ústavný súd tiež súhlasne s odôvodnením krajského súdu dodáva, že prejavená nechúť a neochota maloletého dieťaťa stretávať sa s druhým rodičom nemôže byť základným argumentom pri posudzovaní hľadiska „najlepšieho záujmu dieťaťa“, keďže súd musí aj v súlade s princípmi vyjadrenými v Dohovore o právach dieťaťa posudzovať jeho názory v súlade s jeho mentálnou vyspelosťou a vekom a maloleté dieťa všetky okolnosti, ktoré vplývajú na vývoj jeho osobnosti, si v konečnom dôsledku ani nemôže a nemusí uvedomovať.

V súvislosti s namietaným porušením označených práv ústavný súd pripomína svoju stabilizovanú judikatúru (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 301/07, I. ÚS 150/09), ktorej súčasťou je aj právny názor, že všeobecný súd v zásade nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru (ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa), ak toto

porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosesné princípy zaručené v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení týchto základných práv by bolo možné uvažovať v zásade len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprosesných princíпов vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením.

Ústavný súd ani nenachádza vecnú súvislosť medzi maloletou sťažovateľkou namietaným uznesením krajského súdu a jej právami podľa čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, keďže konajúci súd aplikoval relevantné právne predpisy podľa ich obsahu a vykladal ich v súlade so všeobecnými právnymi princípmi. K tomu ústavný súd poukazuje na právne názory vyslovené v predchádzajúcej časti odôvodnenia k obsahu pojmu „najlepší záujem dieťaťa“ a poznamenáva, že vzhľadom na účasť kolízneho opatrovníka v konaní zastupujúceho maloletú sťažovateľku nesignalizuje obsah napadnutého uznesenia a konanie, ktoré mu predchádzalo, žiadnu možnosť porušenia označených práv vyplývajúcich z označených ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa.

V okolnostiach prípadu teda nemožno považovať napadnuté uznesenie za popierajúce obsah čl. 3 ods. 1 a 2, ako aj čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a z tohto dôvodu za arbitrárne. Podľa názoru ústavného súdu krajský súd dospel k svojim záverom logickým a ústavne konformným výkladom relevantnej právnej úpravy nepopierajúcim jej účel a zmysel. V rámci meritórneho prerokovania predmetnej sťažnosti tak pri predbežnom prerokovaní nezistil žiadne skutočnosti signalizujúce možnosť zistenia porušenia práv sťažovateľky podľa označených článkov Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré by mohlo dosahovať ústavnú relevanciu, a vzhľadom na uvedené okolnosti dospel k záveru o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti aj v tejto jej časti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. októbra 2015